

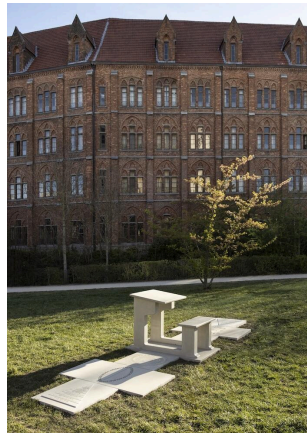
Artikel

De grenzen van het kennen

Aan de KU Leuven buigen studenten en docenten zich al sinds 1425 over alles wat ze niet begrijpen. Als fundamenteel nieuwsgierige dwarsdenkers bevragen ze bestaande paradigma's. In die zin verschilt hun missie niet veel van die van kunstenaars. Om de 600ste verjaardag van de universiteit te vieren, slaan ze de handen in elkaar met de nieuwe kunst- en wetenschapsroute *And So, Change Comes in Waves*.

Wetenschappelijke vooruitgang komt er meestal niet plotsklaps. Radicale revoluties en visionaire inzichten zijn zeldzaam. Verandering komt in golven: elke kennisgolf wordt voortgestuwd door een voorgaande en brengt nieuwe golven in beweging. Elk antwoord roept nieuwe vragen op. Een beetje zoals in de kunsten, dus. In het licht van dat inzicht ontstond *And So, Change Comes in Waves*, een Leuvense kunst- en wetenschapsroute gewijd aan de grote vraagstukken van onze tijd.

“We zijn bij elke faculteit gaan aankloppen met een vraag: wat houdt jullie vandaag bezig? Wat zijn de belangrijkste onderzoeksvragen van dit moment?”, vertelt Heidi Ballet (DE SINGEL, Beaufort), een van de curatoren van de route. “Uit die gesprekken hebben we een aantal maatschappelijke thema's gefilterd, zoals de maakbare mens en de klimaatcrisis.”

Elif Erkan, *In Motion, In Learning, In Changing*, 2025.

© Marjke 'T Kindt

Wetenschap staat immers nooit los van wat er beweegt in de samenleving. Bepaalde vormen van kennis krijgen toepassingen die weinig met de oorspronkelijke drijfveer van het onderzoek te maken hebben. Onderzoekers hebben vaak de beste bedoelingen, maar de wetenschap is net zo feilbaar als de mens. Zo is veel van de medische wetenschap gestoeld op een 'standaardlichaam', iets waar veel mensen zich niet in herkennen, en zijn inzichten uit de chemie aangewend om kernwapens te maken.

De kunstroute toont de dynamische wisselwerking tussen universiteit en samenleving. “De wetenschap kan de wereld beetje bij beetje veranderen,” zegt Ballet, “maar ook heel wat andere factoren spelen mee, zoals politieke invloeden en oorlogen die prioriteit krijgen. We wilden daarom een bepaalde bescheidenheid over het kunnen en kennen aan de universiteit in de route verwerken. Wetenschap blijft altijd mensenwerk: niet perfect en altijd verbeterbaar.”

Yu Ji, *Flesh in Stone - Components #6*, 2025.

© Marjke 'T Kindt

DWAALTUIN

De nieuwe kunstwerken bevinden zich op plekken waar bepaalde wetenschapstakken zich historisch ontwikkeld hebben. Steeds is er een betekenisvol verband met het thema van het werk. Dat is zeker het geval bij *Dwaaltuin* van kunstenaarsduo Gijs Van Vaerenbergh. Dit monumentale stalen doolhof dat de komende jaren door klimplanten overwoekerd zal worden, kreeg een plaats in het Arenbergpark, naast de faculteit ingenieurswetenschappen. Het is de plek waar Arnout Van Vaerenbergh en Pieter-Jan Gijs zelf studeerden, midden in de wetenschaps-campus van de universiteit.

Gijs Van Vaerenbergh, *Dwaaltuin*, 2025.

© Jan De Wilde

Wie Dwaaltuin betreedt, neemt tijd om te zoeken, om op muren te botsen tot er een uitweg opdoemt. Ook de blauwereggen en kamperfoelle om je heen nemen de tijd om te groeien, te veranderen met de seizoenen. Dat is wat de dwaaltuin verbeeldt: de eeuwige zoektocht die zo eigen is aan het wetenschappelijke proces. Heidi Ballet: “Gijs Van Vaerenbergh refereert naar een toespraak van oud-rector De Somer uit 1985: ‘de wetenschapper moet de vrijheid hebben om te dwalen’. De Somer streed voor de academische vrijheid om onderzoek te doen zonder inmenging van de staat of een andere instantie.” Een actueel statement, want vandaag staat die vrijheid onder druk. De bedreiging van Amerikaanse wetenschappers bijvoorbeeld, wordt dermate ernstig ingeschat dat Europa bereid is hen wetenschappelijk asiel te bieden.

Sammy Baloji, *Kibawa's Little Boy*, 2025.

© Marjke 'T Kindt

Iets verderop in het Arenbergpark verrijst een sculptuur van Sammy Baloji, in de vorm van een gespleten uraniumkristal. Met de titel *Kibawa's Little Boy* verwijst hij naar een machtige aardgeest die gekend is in de Boba-cultuur in Congo, maar ook naar de eerste atombom, 'Little Boy'. Lang niet iedereen weet het, maar het uranium waarmee die bom gemaakt werd, is ontgonnen in Katanga met de steun van Belgische autoriteiten. Eveneens niet algemeen bekend is dat de KU Leuven vanaf 1954 in Leopoldstad (vandaag Kinshasa) een zusteruniversiteit had, Lovanium, met als eerste

rector een nucleair wetenschapper. Hij liet op de campus van Lovanium de eerste kernreactor van Afrika bouwen.

“Ik heb de minerale grondstof op een wetenschappelijke manier weergegeven,” zegt Baloji. “Je ziet de kristallen die je door een microscoop zou zien. Tegelijk heeft de vorm iets abstracts. De gevaren van de ontginning en toepassing van de minerale grondstof blijven verborgen. In het midden van de gespleten kristal zie je een negatieve vorm, een uitsparing van de vorm van een traditioneel Mayombe-beeld. Dit beeld is meegebracht uit Congo door missionarissen en bevindt zich sindsdien in de collectie van de KU Leuven. We zien twee soorten ontginning: die van grondstoffen, maar ook die van culturele objecten.”

Balaji vraagt aandacht voor het koloniaal, westers perspectief van veel van de kennis die opgeslagen is in universitaire bibliotheken. Balaji: “De eeuwenoude bibliotheek van de KU Leuven werd tijdens WOI

grotendeels vernield door de Duitsers, waarna herstelproeven ondernomen worden. Hetzelfde gebeurde tijdens WOII. De herstelacties van de verloren gegane kennis inspireerden me om na te denken over hoe we oude kennisvormen kunnen herstellen van hun koloniale vooringenomenheid. Hoe gaan we voorbij politieke ideeën die gewelddadig zijn? Dat is een belangrijke vraag voor een universiteit, een plaats voor reflectie over onze tijd en kennis.”

ARCANGELO

Hoe gaan we als mensen om met een onvoorspelbare wereld? Met een klimaatcrisis, oorlogen en geopolitieke omwentelingen? Ook Berline De Bruyckere vroeg het zich af. Voor haar is veerkracht cruciaal. In de materiaalkunde is een grondstof veerkrachtig als die veranderingen kan ondergaan zonder onomkeerbare structurele schade te lijden. Vandaag moeten we het allemaal zijn, in de zorg, in het onderwijs, in organisaties en in de politiek. Maar wat gebeurt er met een mens die zich voortdurend moet dubbelplooiën, een maatschappij die altijd maar weer recht moet veren?

Clara Spilliaert, *Listen Well*, 2025.
© Marijke 'T Kindt

En dus verborg Clara Spilliaert haar bronzen reliëfsculpturen in vier waterputten. “Die putten hebben een soort aantrekkingskracht op voorbijgangers”, aldus Spilliaert. “Steeds weer komen mensen erin turen.” Samen vormen de reliëfs een scan van de vrouwelijke borststreek: de huid, de melkklieren, de longen en tot slot de bloedvaten. “De waterput functioneert als een soort grote microscoop. Je kijkt in de diepte naar de details van het lichaam dat in de geschiedenis vaak over het hoofd gezien is: dat van de vrouw”, legt de kunstenaar uit.

“Tijdens het overleg met de wetenschappers van de universiteit interesseerde vooral de ondervertegenwoordiging van het vrouwelijke lichaam in de medische wereld me. Het meest ingrijpend vond ik hoe lang het onbekend bleef dat vrouwen andere symptomen van hart- en vaatziekten hebben. Doodsoorzaak nummer één in België en omstreken wordt daarom bij vrouwen vaker incorrect gediagnosticeerd dan bij mannen.” Naast een van de putten groeit de meidoornbloem, een natuurlijk medicijn tegen hartklachten. In de reliëfsculpturen wordt de mensenhuid de bast, de melkklieren zijn de bessen, de longblaasjes de huidmondjes in de bladeren en de bloedvaten de wortels.

Berline De Bruyckere, *Arcangelo IV*, 2024-2025.
© Marijke 'T Kindt

Tijdens een van onze recentste beproevingen, de covidpandemie, liet De Bruyckere zich inspireren door de figuur van ‘arcangelo’, een aartsengel die de mens beschermt en begeleidt. Voor haar representeerden deze engelen, gebukt onder een zware last, de zorgverleners die ons leed draaglijker maken. Ook vandaag nog maken ze deel uit van haar oeuvre. De anonieme aartsengel balanceert in Leuven op een sokkel naast het Van Dalecollege, diep voorover gebogen maar met de voeten nauwelijks neergeplant. De hoop is dat de engel – man noch vrouw – het gewicht kan torsen. De vrees is dat de druk te groot wordt.

LISTEN WELL

In het ommuurde en gekasseide Groot Begijnhof leefden en werkten van de middeleeuwen tot eind 20ste eeuw onafhankelijke, ongetrouwde religieuze vrouwen. Intussen is het begijnhof als UNESCO-site beschermd tegen grote ingrepen.

Spilliaert: “Het onderzoek naar seksespecifieke symptomen van hart- en vaatziekten begon in de jaren 90, maar het publieke bewustzijn groeit pas sinds enkele jaren. Als vrouwelijke patiënt moet je vertrouwen op de ervaring van je arts, want geneeskundestudenten krijgen dit nog niet aangeleerd. Dat ontzet mij. Ik vind het belangrijk dat kunst in de openbare ruimte een nieuwe laag kan toevoegen aan een historische plek. Aan het begijnhof, waar vrouwen vchten voor hun autonomie, wil ik de laag van het gevecht voor gelijke rechten in de gezondheidszorg toevoegen.”

Ugo Rondinone, *the majestic*, 2025.
© Marijke 'T Kindt

Alicja Kwade, *Carriers*, 2025.
© Studio Alicja Kwade

Naast vier Belgische artiesten kon de KU Leuven ook vier internationale namen strikken. Elif Erkan (Turkije) verbeeldt met een hinkelspel in het Janseniuspark tegelijk de levensloop van de mens en het historische pad van KU Leuven naar inclusief onderwijs. Welke groepen worden vertegenwoordigd aan de universiteit, en vooral, welke niet? Yu Ji (China) verdiepte zich in de maakbaarheid van het lichaam en de toenemende ethische vragen over wat mogelijk en toelaatbaar is. Ze maakte voor de Hertogensite een intrigerende sculptuur die de poëzie van een niet-perfect lichaam laat zien. Het lichaam is gekunsteld, ‘fout’, een kloon of een miskleun – maar juist daar zit schoonheid in.

Ugo Rondinone (Zwitserland) maakte ook een menselijk figuur, die voortaan boven de binnentuin van College De Valk uittoert. In contrast met de gepolijste steen van het classicistische gebouw lijkt de ruwe, mythische man een boodschapper uit een ander tijdperk. In tijden van klimaatcrisis herinnert hij ons aan de

Celine De Geest

Celine De Geest is een schrijver en redacteur met een hart voor cultuur. Sinds 2017 schrijft ze over kunst en erfgoed. Ze werkt momenteel bij Visit Leuven en was eerder actief bij M Leuven, COLLECT, Film Fest Gent en Bozar. Celine studeerde taal- en letterkunde aan de Universiteit Gent en woont in Brussel.

[Meer van deze auteur](#)

OKV2025+

[Lees het hele tijdschrift](#)